



DUYURU

DUYURU: 09.10.2018/51

**DÖVİZLİ VEYA DÖVİZE ENDEKSLİ SÖZLEŞME YASAĞI KAPSAMINDA BULUNAN İŞLEMLER,
BU YASAĞIN KAPSAMI DIŞINDA TUTULAN SÖZLEŞMELER VE YASAK KAPSAMINDAKİ
SÖZLEŞMELERE AİT BEDELLERİN TÜRK PARASI OLARAK YENİDEN BELİRLENMESİNE
İLİŞKİN USUL VE ESASLAR**

Bilindiği üzere, 13.09.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan **“Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararı”** ile, Türkiye’de yerleşik kişiler arasında menkul, gayrimenkul alım ve satım, taşıt ve finansal kiralama dahil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenmesine sınırlama getirilmiştir. Buna göre, daha önce özel olarak düzenlenmiş (ve sınırlandırılmış) bulunan döviz kredisi ile ilgili sözleşmeler dışında, yurtiçinde yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilecek olan işlemlerin tamamının Türk parası ile yapılması zorunlu hale gelmiştir. Buna karşılık, söz konusu Karar’da, Hazine ve Maliye Bakanlığına sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenmesi açısından istisnaları belirleme yetkisi verilmiş ve mevcut sözleşmelerin değiştirilmesi konusunda 30 günlük bir süre öngörülmüştü.

Bu defa, 06.10.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan **“Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ”** (Tebliğ No: 2018-32/51) ile, Hazine ve Maliye Bakanlığı kendisine verilen yetkiyi kullanarak, yukarıda belirtilen sınırlamaya tabi olmayacak işlemleri belirlemiş bulunmaktadır. Böylelikle, döviz cinsinden veya dövize endekli olarak sözleşme düzenlenebilmesi ile ilgili sınırlamanın kapsamı daraltılmış ve bazı işlemler bu sınırlamanın dışına çıkarılmıştır. Ayrıca, sözü edilen istisnaların dışında kalıp, dövizli ve dövize endekli sözleşme sınırlamasına tabi olan sözleşmelerde yer alan tutarların Türk Lirasına çevrilmesi konusunda uyulması gereken kurallar açıklanmıştır.

Yukarıda belirtilen Tebliğ’de yer alan düzenlemeler, özetle aşağıdaki gibidir.

**I. DÖVİZ CİNSİNDEN VEYA DÖVİZE ENDEKSLİ SÖZLEŞME DÜZENLENMESİ
SINIRLAMASINA İLİŞKİN İSTİSNALAR**

Aşağıda sayılan sözleşmelerin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin **döviz cinsinden ya da dövize endekli olarak belirlenmesi** mümkündür:



- ✚ Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, **iş makineleri dahil taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan** menkul kiralama ve satış sözleşmeleri (*İlk madde malzeme, hammadde, yarı mamul, mamul ve ticari malların alım satımı ile ilgili sözleşmeler bu kapsamdadır.*)
- ✚ Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında ifa edecekleri iş sözleşmeleri ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf oldukları iş sözleşmeleri (*Buna göre, örneğin bir havayolu şirketinin bünyesinde çalıştırdığı yabancı bir pilota döviz üzerinden ücret ödemesi mümkün bulunmaktadır.*)
- ✚ Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu **iş ve hizmet sözleşmeleri** (*Bu şirketlerin taraf olduğu gayrimenkul ve taşıt alım satım ile kiralama sözleşmeleri bu kapsama dahil değildir. Dolayısıyla, söz konusu sözleşmeler döviz sınırlamasına tabi olacaktır.*)
- ✚ Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, **bilişim teknolojileri** kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri (*Yurtdışında üretilen yazılımların satışı istisna kapsamında olup, Türkiye’de üretilen yazılım ile ilgili satış sözleşmesinin ise Türk Lirası olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmesi açısından ise, ilgili donanım ve yazılımın Türkiye’de üretilip üretilmediğinin herhangi bir önemi bulunmamakta ve bu işlemler istisna kapsamında olmaktadır.*)
- ✚ Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri **gemilerin inşası, tamiri ve bakımı sözleşmeleri** (*İstisna akdi ile ilgili bu düzenleme sadece Türk Uluslararası Gemi Siciline veya Milli Gemi Siciline kayıtlı bulunan gemiler için geçerlidir. Gayrimenkul inşaatı, kat karşılığı inşaat ve hasılat paylaşımı sözleşmeleri gibi taahhüt sözleşmeleri bu kapsama dahil bulunmamaktadır.*)
- ✚ Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, aşağıda belirtilen (danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dahil) hizmet sözleşmeleri:
 - Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri
 - İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri
 - Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri



- Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurt dışında sonlanan ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanan elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleri
- ✚ Türk Uluslararası Gemi Siciline veya Milli Gemi Siciline kayıtlı bulunan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri
- ✚ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın döviz kredisi kullanımına ilişkin 17 ve 17/A maddeleri kapsamında yapılacak olan finansal kiralama sözleşmeleri *(Buna göre, döviz kredisi yasağına aykırı olmayıp dövizli olarak düzenlenebilecek olan finansal kiralama sözleşmeleri dövizli sözleşme sınırlamasının dışında olacaktır.)*
- ✚ Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu **gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmeler** *(Görüldüğü üzere, gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmesi kamu kurumları ile yapılmış dahi olsa dövizli sözleşme yasağına tabi bulunmaktadır. Adı geçen kurum, kuruluş ve şirketlerin yapmış oldukları diğer tüm sözleşmeler ise dövizli işlem yasağının kapsamı dışında olup, dövizli veya dövize endeksli olarak yapılabilecektir.)*
- ✚ Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası antlaşmaların ifası kapsamında olmak kaydıyla; yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler *(Yap işlet devret modeli kapsamında yaptırılan köprü ve otoyolların yüklenicileri tarafından ilgili faaliyet kapsamında yapılacak olan mal ve hizmet alımları bu kapsamdadır.)*
- ✚ Hazine ve Maliye Bakanlığının 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmeler

Ayrıca, aşağıda belirtilen durumlarda döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirleme yapılabilecektir:

- ✚ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde **sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları dahil)** döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülüklerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.
- ✚ Aşağıda sayılanların Türkiye’de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endeksli bedeller içeren **gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki** sözleşmeleri *(örneğin, taşıt kiralama sözleşmesi veya hizmet sözleşmesi)* akdetmeleri mümkündür:



- Türkiye’de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri
- Hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler
- Sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar
- Yukarıda belirtilen çalışma ruhsatı veya yetki belgesi bulunan kuruluşların kurmuş oldukları işletme ve şirketler ile bunların doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıklar

Buraya kadar yapılan açıklamalardan görüleceği üzere, yukarıda belirtilen havayolu ve yer hizmetleri işletmeleri ile kamu kurum ve kuruluşlarının tarafı olduğu sözleşmeler haricindeki “**taşıt kiralama sözleşmeleri**”nin dövizli veya dövize endekli olarak düzenlenmesi mümkün bulunmamaktadır. Bunlar dışındaki tüm şirketlerin (Türkiye’de kurulu yabancı menşeli şirketler ile yabancı şirketlerin Türkiye şubeleri dahil) tarafı oldukları taşıt kiralama sözleşmelerinin Türk parası üzerinden düzenlenmesi zorunludur. Taşıt kiralama sözleşmeleri ile ilgili bu düzenleme **13 Eylül 2018 tarihinden önce düzenlenmiş olan sözleşmeleri kapsamamaktadır. Dolayısıyla, 13 Eylül 2018 tarihinden önce kiralanan araçlar ile ilgili faturalar cari kurlar üzerinden Türk Lirası olarak veya doğrudan döviz üzerinden düzenlenmeye devam edilecektir.**

II. SÖZLEŞME BEDELLERİN TÜRK PARASI OLARAK YENİDEN BELİRLENMESİ

13.09.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararına göre, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırılmasının mümkün olmadığı sözleşmelerde yer alan bedellerin, ilgili Kararın yürürlüğü girdiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde Türk Lirası olarak yeniden belirlenmesi zorunludur. Bu zorunluluğun yerine getirilme süresinde herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır. Buna göre, dövizli ve dövize endekli sözleşme yasağına dahil bulunan (herhangi bir istisna tanınmamış olan) sözleşmelerde yer alan yabancı para bedellerinin **13 Ekim 2018** tarihine kadar Türk parası olarak yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

Sözleşmedeki bedellerin yeniden belirlenmesi aşamasında taraflarca **mutabakata varılmazsa**, sözleşmelerdeki döviz veya dövize endekli olarak belirlenmiş bulunan bedeller:

- ✚ Söz konusu bedellerin **02.01.2018** tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası **efektif satış kuru** kullanılarak Türk parası cinsinden karşılığının hesaplanması ve
- ✚ Bu tutarın yukarıda belirtilen tarihten (02.01.2018) bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar **tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları** esas alınarak artırılması



suretiyle belirlenecektir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten **(13.09.2018'den) önce akdedilen konut ve çatılı iş yeri kira sözleşmelerinde** ise, döviz veya dövize endekli olarak belirlenen bedeller, yukarıda açıklandığı şekilde **iki yıllık süre için** Türk parası olarak belirlenecektir. Ancak, Türk parası olarak belirlemenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir yıl geçerli olmak üzere, taraflarca belirlenirken **mutabakata varılmazsa**;

✚ Türk parası olarak belirlenen kira bedeli, belirleme tarihinden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar **tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak** artırılması yoluyla belirlenecektir.

✚ Bir sonraki kira yılı Türk parası cinsinden kira bedeli ise, taraflarca belirlenirken mutabakata varılmazsa, önceki kira yılında geçerli olan kiranın **TÜFE aylık değişim oranları esas alınarak** artırılması yoluyla belirlenecek ve belirlenen Türk parası cinsinden kira bedeli iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olacaktır.

Buna göre, gayrimenkul kira sözleşmelerinde yer alan dövizli bedellerin Türk lirası karşılığında mutabakata varılamaması durumunda, söz konusu bedeller 2 yıl süresince Karar kapsamında (otomatik olarak) belirlenmiş olmaktadır. 2 yıllık sürenin sonunda ise kira bedelini saptayan böyle bir düzenleme bulunmayacak ve tarafların (karşılıklı mutabakat, sözleşme veya dava yoluyla) Türk Lirası kira bedeli konusunda anlaşmaları veya ilgili sözleşmeyi sonlandırmaları gerekli olacaktır. Gayrimenkul kira sözleşmeleri dışındaki sözleşmelerde ise, sadece dövizli sözleşmenin ilk kez Türk Lirasına dönüştürülmesi sırasında (eğer mutabakata varılmazsa) bedelin otomatik olarak belirlenmesi söz konusu olacak, ilgili sözleşmenin yenilenmesi aşamasında uygulanması gereken Kanunen kararlaştırılmış bir Türk parası karşılığı olmayacaktır.

Diğer yandan, tarafların mutabık kalmadığı durumlarda belli bir kurun uygulanma zorunluluğu getirilmesi ve mevcut gayrimenkul kiralalarında iki yıllık süre için bedele müdahale edilmesinin hukuki açısından tartışmalı olduğu görüşündeyiz. Zira 32 sayılı Karar'da veya diğer mevzuatta Bakanlığa böyle bir yetki verilmemesi dolayısıyla ilgili düzenlemenin dayanaksız olduğu iddia edilebileceği gibi, söz konusu düzenlemenin Türk Borçlar Kanunu'ndaki **sözleşme serbestisi ilkesine** aykırı olduğu da ileri sürülebilecektir.

Dövizle ve dövize endekli olarak düzenlenme sınırlamasına tabi sözleşmelerde, tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar için yukarıda açıklandığı şekilde yeniden belirleme yapılmayacaktır. Dolayısıyla, **ödeme süresinin gecikmesi nedeniyle** 13 Ekim 2018 tarihinden sonra tahsil edilecek olan bedeller için döviz cinsinden ya da dövize endekli olarak tahsilat mümkün olabilecektir.

Ödeme vadesi belli olmayan veya ödemesinde gecikme söz konusu olmayan bedellerin ise *(yukarıda belirtilen dövizli olarak düzenlenebilecek sözleşme niteliğinde olmamak kaydıyla)*, en geç 13 Ekim 2018 tarihi itibarıyla Türk parası olarak yeniden belirlenmesi gerekecektir. Sözü



edilen işlemlerde faturanın bu tarihten önce kesilmiş olmasının da bu zorunluluğu ortadan kaldırmayacağını ve tahsilatın Türk parası olarak yapılmasının gerekeceğini düşünüyoruz.

III. DİĞER HUSUSLAR

Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, **konusu serbest bölgeler dahil yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan**, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmelerinde sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenemeyeceği sınırlaması devam etmektedir. **Gayrimenkul satış ve kiralamaları konusunda hiçbir istisna veya muafiyet öngörülmemiş, bu kapsamdaki işlemler her koşulda dövizli işlem yasağı kapsamına alınmıştır.**

Diğer yandan, yapılan düzenlemeye göre, uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen sözleşmeler de dövize endeksli sözleşme olarak değerlendirilecektir. Dolayısıyla, sözleşmelerde yukarıda sayılanların referans alınması yoluyla dövizli sözleşme yasağı kapsamının dışına çıkılması mümkün olmayacaktır.

Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketler Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilecektir. Bu kapsamda, Türkiye’deki şirket ve yurtdışındaki şubesi ve/veya yurtdışında %50’den fazla payla iştirak ettiği yabancı bir şirket arasındaki işlemler de (örneğin, Türkiye’deki merkez tarafından yurtdışındaki şubesine kiralanılan makineler ve taşıtlar) döviz sınırlaması ile ilgili yukarıda belirtilen düzenlemeye tabi olacaktır.

IV. CEZA UYGULAMASI

İşbu duyuru konusu Tebliğ’de, yukarıda belirtilen düzenlemelere aykırılık durumunda uygulanması gereken cezalar hakkında herhangi bir açıklama yer almamıştır. Bununla birlikte, ilgili düzenlemenin dayanağını oluşturan 1567 sayılı Türk Parasını Koruma Kanunu’nun 3. maddesi şöyledir: **“Cumhurbaşkanı’nın bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülüklere aykırı hareket eden kişi, üç bin Türk Lirasından yirmi beş bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır.”** Bu fiillerin tekrürü halinde ise, sözü edilen cezalar iki kat olarak uygulanmakta, idari para cezasına hükmetme yetkisi Cumhuriyet savcılıklarına ait bulunmaktadır.

Diğer yandan, idari para cezasına katlanmak suretiyle, dövizli veya dövize endeksli sözleşme yasağının uygulanmasının fiilen engellenebileceği ve sınırlama kapsamındaki sözleşmelerin dövizli olarak düzenlenmeye devam edilebileceği düşünülmemelidir. Zira düzenlemenin lehine olduğu taraf, mahkemeye başvurarak sözleşmenin Karar ve Tebliğ sistemine uyarlanmasını talep edebilecek ve yeni düzenlemenin mahkeme yoluyla uygulanmasını sağlayabilecektir.

Saygılarımızla.

